

Les aventures del baró o un sou anual de 25 merdosos

MARINA ESPASA

Els amants dels viatges de Gulliver o de les aventures d'Alicia estan d'enhonorabona. Poden afegir

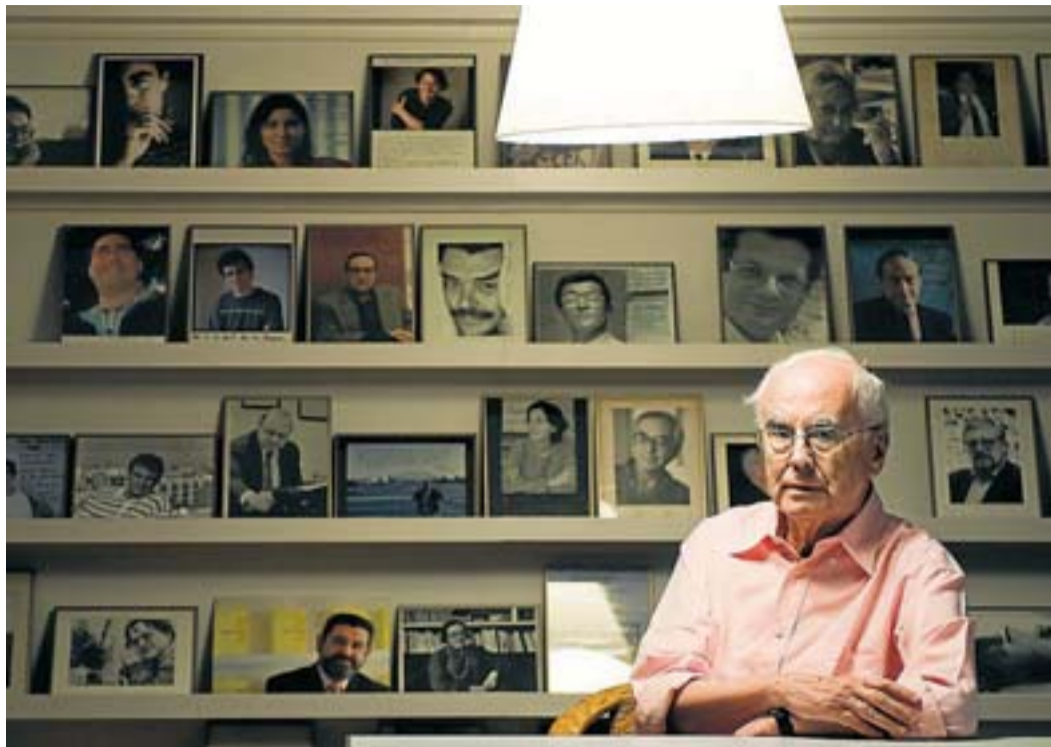
des d'avui Niels Klim a la galeria d'il·lustres viatgers per mons imaginaris gràcies a la coratjosa iniciativa de l'editorial Adesiara, que ha traduït (del llatí!) un original daneso-noruec del segle XVII. El seu autor, Ludvig Holberg (Bergen, 1684 - Copenhaguen, 1754), va ser un humanista excepcional i és considerat el primer gran autor nòrdic de l'era moderna: Dinamarca i Noruega encara es barallen per declarar-se'n els pares.

És un llibre divertidíssim, una sàtira política punyent en forma de faula. Esclar que, si la faula és una història protagonitzada per animals humanitzats, com se n'ha de dir d'una història protagonitzada per arbres que caminen, pensen i parlen? Perquè aquest és el nostre cas: els habitants del món subterrani on va a parar Niels Klim són til·lers jubilats, ginebrons esclaus o xiprers d'ulls quadrats. Tots li serveixen al viatger curiós per *encarnar* les característiques de les diverses ciutats i regnes que es va trobant al llarg del seu periple i que no són altra cosa que exageracions i paròdies dels defectes que el baró de Holberg veia al seu voltant.

Els arbres, ens explica Niels Klim, són uns individus de raonament lent però profund, que menyspreen la rapidesa de ment i l'agilitat física. És per això que Klim, més veloç, és nomenat misatger i enviat a escriure una crònica dels pobles i habitants del planeta Nazar. La seva preocupació màxima és trobar el secret de la societat ideal, però tots els mals piquen: al país de la raó, els arbres són massa intel·ligents i res no va a l'hora. Al país dels filòsofs, ningú no fa res: porcs i pensadors vagaregen pels carrers, que són bruts i deixats perquè cap dels seus habitants té temps per fer accions pràctiques. Al país de Martinia, instaura el costum de portar perruques i esdevé famosíssim: se li ofereix un sou anual de vint-i-cinc merdosos (el merdós és la moneda martiniana, no es pensin). Més tard cau en desgràcia, el desterren. ¿Que si torna mai a casa seva? Això no els ho penso explicar. ♦♦

EL VIATGE A SOTA TERRA DE NIELS KLIM
LUDVIG HOLBERG
TRADUCCIÓ DE VICENÇ REGLÀ
ADESIARA, 2011
309 PÀG./22€

FERRAN FORNÉ

I, aleshores, l'invisible es fa visible

SIMONA ŠKRABEC

Veronika decideix morir, de Paulo Coelho, sempre m'ha fet molta ràbia. En aquells anys quan l'Europa de l'Est sorgia

a la llum com una Atlàntida oblidada, el cèlebre escriptor es va fixar en una petita ciutat de províncies. Ljubljana –on vaig créixer– esdevenia així l'escenari d'una “novel·la sobre la bogeria”. M'indigno cada cop que penso amb quins trucs tan barats el brasiler condemna la desesperació perquè no és capaç de comprendre res que no formi part de la seva felicitat militant i incorruptible.

El mínim que es pot exigir a un home de lletres és que estigui disposat a posar-se a la pell de l'altre i assumir que la vida topa amb camins intransitables. Sigmund Freud estava convençut que els personatges psicopatològics no poden mai esde-

venir protagonistes d'una obra literària. La ment d'un neuròtic perd precisament la capacitat de comunicació i es torna opaca. Per això la literatura no pot pas usurpar el lloc d'un terapeuta. La missió dels llibres no és guarir i oferir solucions, sinó recordar-nos que sota determinades circumstàncies tothom podria perdre el seny –la vida és fràgil, l'equilibri precari i cada pas torna a posar en perill les coses aconseguides, mai res arriba a ser definitiu.

Per tot això, la carta que obre el volum de Josep M. Espinàs *Entre els lectors i jo* és una sàvia petició de benevolència. En aquest llibre parlarem només de les coses de les quals es pot parlar amb coneixement, diu l'autor, i barra decididament el pas als truculents “manuals de supervivència”. La jove que li confia haver sentit desig d'acabar amb la seva vida, necessitava només escriure la carta, dir-ho, vocalitzar la seva por

ENTRE ELS LECTORSI JO
JOSEP M. ESPINÀS
L'ACAMPANA, 2011
190 PÀG./16€

Un experiment més curiós que negre

PERE ANTONI PONS

Segons els entesos, Andrea Camilleri (Sicília, 1925) és el gran clàssic viu de la literatura policíaca italiana i Carlo

Lucarelli (Parma, 1960) és un dels seus successors més dignes. Per tant, la idea d'oferir un llibre fet a quatre mans i protagonitzat pels seus personatges més famosos, el comissari Salvo Montalbano i la inspectora Grazia Negro, en principi hauria de constituir un reclam explosiu per als amants del gènere.

Tanmateix, *Amb l'aigua al coll* és més un experiment curiós i simpàtic, apte tan sols per als fans menys exigents, que no pas una bona novel·la negra. En una nota final, l'edi-

tor italià explica la gènesi del llibre i en descriu el procés de creació. En comptes de tancar-se en una habitació i treballar colze amb colze, un mètode inviable per qüestions de pura logística, Camilleri i Lucarelli van anar fent cadascú per la seva banda, enviant-se per correu propostes i textos, col·laborant però alhora posant-se reptes i desafiaments. L'assumpte té gràcia, esclar. Però també servituds.

La metodologia de treball, per exemple, va determinar decidivament la forma de la novel·la: un intercanvi epistolar entre Montalbano i Negro. Només quan la trama ho requereix, les cartes dels protagonistes són complementades per una miscel·lània de materials que inclou notícies de premsa, informes policials, declaraci-

AMBLAIGUA ALCOLL
ANDREA CAMILLERI
CARLO LUCARELLI
TRADUCCIÓ DE PAU VIDAL
EDICIONS G2, 2011
107 PÀG./12,50€

i l'angoixa. El gest de fer un llibre a partir de les cartes rebudes inverteix evidentment el rol de l'autor i el lector. De cop, és l'autor qui escolta i abandona el seu dret suposat de produir confessions interminables.

Espinàs escolta, sí, però no pas com un confessor rere la reixa, obligat a la contenció i una paciència infinita. El seu tractat sobre la comunicació ens recorda una vegada i una altra, amb una munió de situacions i anècdotes, que la comunicació és un diàleg. Una conversa només té sentit si produeix reaccions vives, si és assumida com un repte, com un quant tirat a terra. Les cartes, escrites sovint per persones anònimes i sempre llunyanes, són preses en consideració *com si* l'autor pogués sentir la veu dels seus interlocutors. La reproducció d'una situació comunicativa real implica, és clar, que el quant a terra no necessàriament ha de ser acceptat. Es pot ignorar, es pot refusar d'entrar en raons i abandonar el duel, tancar l'ordinador, penjar el telèfon, deixar les cartes sense resposta...

Amb quilòmetres de llibres escrits i milers d'hores de vol convertides en articles, Josep M. Espinàs ha demostrat la seva obertura infinites vegades. Però mentrestant el món se'n ha fet virtual. Em ve al cap l'anunci d'una marca de cervesa en el qual un jove somrient camina pels carrers de Berlín, Tòquio o Barcelona tot cantant, sense que els canvis de ciutat impliquin ni el més mínim tall en la gravació. Vivim en una era que ha abolit les distàncies per decret i en què la il·lusió de la felicitat s'imposa amb aires de religió.

Espinàs, en canvi, recupera la proximitat. Es nega a ser una pantalla que reproduïx impassiblement el que hi queda reflectit. La seva escriptura no és un mirall. La tècnica consisteix a “deixar que l'aire de les coses entri en mi”. I llavors, quan els pulmons ja han acumulat prou impressions, la ploma *exhala* la seva pròpia visió tenyida amb la necessitat de pensar, de comprendre i de sospesar. Escriure com respirar, viure com si es tractés només de posar un peu davant de l'altre no és pas senzill. Implica el compromís constant i ineludible de resoldre les coses una per una, en singular. ♦♦

ons de testimonis, la transcripció d'un enregistrament, fotos, etcètera. No és que muntar un híbrid de novel·la epistolar i de dossier heterogeni sigui per força una mala idea, però s'hauria d'haver treballat molt més per donar un aspecte més sòlid i complet a tot el conjunt. Tal com està ara sembla, només, l'esquema d'una novel·la.

Tot i que l'argument presenta un crim que s'ha de resoldre i una perillosa investigació que treu a la llum més pedaços bruts dels previstos, *Amb l'aigua al coll* no transmet en cap moment ni la tensió, ni el ritme endimoniat, ni l'embutidora sensació de terbolesa que es podria esperar d'una novel·la escrita a mitges per dos dels autors policíacs més reconeguts de l'actualitat. Franca-ment decebedor. ♦♦